

factors of success and competitiveness are being represented not only by general and professional proficiency of a person but, conclusively, by language of professional communication mastering.

The language of professional communication is known as a functional variety of Ukrainian literary language being used by representatives of certain profession. Language of professional communication not possessing its own specificity in phonetic and grammar levels still remains as additional lexical system.

In professional speaking it is, uppermost, necessary to keep to commonly recognized language norms and standards as the major indication of literary language is its normalization. «Language norm» represents the complex of language means corresponding to the language system being perceived by native speakers as a sample of social interaction at a definite time period in language and society development».

Thus, getting to know language norms of Ukrainian literary language, lexical ones in particular, as well as following them is mandatory for conducting any professional activities.

Key words: *professional speaking, language norm, lexical norm.*

УДК 338.432:330.3

Замлинський В.А., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Одеського державного аграрного університету

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Анотація. *Визначено особливості ефективного функціонування аграрного сектору економіки України на сучасному етапі розвитку та визначено прерогативні напрями підвищення її ефективності.*

Ключові слова: *аграрна політика, доходи, податки, аграрний бізнес, агрохолдинги, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, ефективність інновацій, органічне землеробство.*

Постановка проблеми. Особлива роль аграрного сектору в соціально-економічному житті країни обумовлюється унікальним поєднанням сприятливих природно-кліматичних умов та геостратегічним положенням, спроможністю нашої країни використати свій природно-ресурсний потенціал, зайняти вигідну нішу на світовому продовольчому, енергетичному та екологічному ринку. Державна стратегія розвитку аграрного сектору повинна бути націлена на:

- створення умов для ефективного розвитку у стратегічно пріоритетних напрямках з урахуванням економічних, соціальних та екологічних стимулів;

- збільшення випуску сільськогосподарської продукції, підвищення конкурентоспроможності товаровиробників;
- підвищення якості життя населення.

Сільськогосподарською діяльністю охоплені майже усі райони країни. Зростання цін на продукцію сільського господарства у світі непокоїть споживачів та уряди багатьох держав. Проте, таке світове подорожчання продовольства створює унікальні можливості для стрімкого розвитку агропромислового комплексу в Україні.

Сільське господарство є для України стратегічним видом діяльності і сьогодні, з огляду на глобальні процеси підвищення цін на продовольчу продукцію, аграрний бізнес стає надзвичайно привабливим. Через збільшення чисельності населення до 7 млрд. чоловік, підвищення рівня життя і споживання продовольства у країнах Сходу, стрімкий розвиток біопаливної промисловості, кліматичні зміни тощо, світове виробництво продовольчої продукції не встигає за її споживанням.

Це призвело до нестачі продовольства у світі і до так званої продовольчої інфляції. У минулому році світові ціни на продовольство значно зросли [1; 2]. Тим самим створюються вагомні переваги для тих країн, які можуть бути потужними експортерами аграрної продукції, і саме Україна є однією з країн, здатних вирішити цю глобальну проблему на основі взаємовигідних партнерських відносин. Україна може і повинна відрегулювати власну бюджетну, податкову та зовнішньоекономічну політику з метою збільшення обсягів виробництва продукції сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході аграрної реформи не вдалося досягнути економічного рівня розвитку сільськогосподарського виробництва 1990 року, багато запропонованих державних програм та моделей розвитку аграрного бізнесу себе не виправдали. До основних проблем можна віднести низьку конкурентоспроможність, непоширеність інноваційних технологій, високу собівартість сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, не включення земель

сільськогосподарського призначення у економічний оборот, недосконалість системи надання державної підтримки, низьку соціальну відповідальність аграрного бізнесу, втрату інтелектуального потенціалу села, наслідком чого є поглиблення демографічної кризи. Українськими вченими-аграріями досліджено динаміку обсягів і тенденції виробництва валової продукції сільського господарства у порівняних цінах 2005 року [3, с. 21], яка свідчить про те, що у 2015 році ми повинні вийти на рівень 1990 року з обсягом валового виробництва 146 млрд. гривень, а у 2030 році досягнути об'єму валової продукції рослинництва і тваринництва 206 млрд. гривень. Питання дослідження факторів зростання в економічній системі знайшли одне з провідних місць в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних економістів: В.П. Александрова, О.І. Амоша, Ю.М. Бажала, Л.К. Безчасного, Є.А. Бельтюкова, В.М. Геєця, В.Г. Герасимчука, В.І. Голікова, М.І. Долішнього, В.М. Жука, В.В. Зіновчука, Ю.О. Лупенка, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, Г.І. Калитича, О.Є. Кузьміна, О.А. Лапко, Б.А. Маліцького, А.І. Мокія, П.Т. Саблука, та інших. Проте, незважаючи на значну кількість ґрунтовних досліджень, наявною є потреба у підвищенні ефективності функціонування аграрної галузі, тому вважаємо за доцільне більш повно обґрунтувати досліджуване питання.

Постановка проблеми. Більш глибокого вивчення потребують питання пріоритетності: аграрного сектору у загальнодержавній економічній політиці; інтересів сільськогосподарського виробника у ланці «виробництво – переробка – реалізація»; кооперації, кластерних форм регіонального співробітництва та інновацій, збереженні національної економічної та продовольчої незалежності з одночасним налагодженням зовнішніх ринків збуту у відповідності до економічних вимог країн-партнерів.

Виклад основного матеріалу. Існує низка питань, що потребують вирішення, серед яких ті, що стосуються земельної реформи, оптимізації контролю за доходами та податками, покращення інвестиційної і фінансової привабливості АПК, систем контролю безпеки аграрної продукції. Проте

головне - зважена державна політика, спрямована не на стагнацію, а на розвиток сільськогосподарського сектора. Україна може і повинна годувати не тільки себе, але й зробити вагомий внесок у забезпечення продовольчої безпеки інших країн. Але для цього усе українське суспільство, усі ті, хто причетний до аграрних справ країни, повинні об'єднати свої зусилля у наданні реального пріоритету розвитку сільського господарства.

Перспективи розвитку українського агробізнесу обумовлені наступним:

- збільшення обсягів валової продукції сільського господарства, налагодження ринків збуту та лідируючі позиції на окремих сегментах світового ринку продовольства: Україна є лідером з експорту соняшникової олії, одним з найбільших світових експортерів зерна.

- природно-кліматичні умови і родючі землі України сприяють вирощуванню усіх зернових культур і дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно, в об'ємах, достатніх для забезпечення потреб внутрішнього ринку і розвитку експортного потенціалу;

- прийнятний інвестиційний клімат в АПК, який забезпечується низькими вхідними бар'єрами, достатній рівень рентабельності інвестицій, збільшення частки інноваційних підприємств;

- Україна – одна з небагатьох країн світу, де існують аграрні холдинги, які обробляють більш ніж 6 млн. га земель сільськогосподарського призначення[4];

- великі структури АПК здебільшого є вертикально-інтегрованими, що передбачає об'єднання за принципом технологічного ланцюга «сировина – переробка – торговельні мережі»;

- збільшення податкових надходжень, обсягів експорту сільськогосподарської продукції та продовольства з одночасним зростанням середньомісячної заробітної плати працівників сільських господарств.

Сьогодні земля виконує свою місію через договори оренди. Обмежуються права власників у розпорядженні нею, не працює схема капіталізації через заставу, що перешкоджає вкладанню коштів в агробізнес та ставить селян – власників паїв у незручне становище володаря цінності у невизначеному

майбутньому. Актуальною є розробка механізму прозорого формування ринку землі у відповідності до інтересів в першу чергу їх господарів, які у своїй більшості юридично і фінансово не спроможні ефективно використовувати отриману цінність. У сфері земельної реформи відбулися позитивні зрушення – створено державний земельний банк [5], до кінця цього року повноцінно запрацює автоматизована система державного земельного кадастру. Це дозволить отримувати повну інформацію про кількісні, якісні, вартісні характеристики як окремих земельних ділянок, так і всієї території України. Щоб уникнути хаосу при зміні власника і орендаря потрібно одночасно формувати базу даних на кожен земельну ділянку, та в електронному вигляді надавати інформацію про власника, орендаря, родючість, рух, наявність застав, сплату податків, сівозмін тощо. Ці заходи безумовно збалансують пропозиції і попит, активізують аграрний ринок, забезпечать стабільну фінансову підтримку, у першу чергу, малого та середнього сільгоспвиробника через надання банком дешевих кредитних ресурсів та отриманні справедливої земельної ренти.

Протягом останніх років спостерігається зменшення економічної ефективності від застосування фіксованого сільськогосподарського податку. На думку члена-кореспондента НААН Жука В.М. «...ФСП з 2010 року перестав покривати найбільшу свою складову (нарахування до пенсійного фонду) і фактично втратив початкову сутність – «єдиного» платежу сільгосппідприємств до держбюджету.

На момент запровадження ФСП, ставки цього податку забезпечували рівень навантаження, співставний з існуючими до 1999 року податковими платежами податок (на прибуток, плата за землю і ін.) та нарахуваннями (пенсійний фонд і інші). Сьогодні, навіть і з врахуванням поправних коефіцієнтів, суми сплати ФСП є майже незмінними і складають близько 6-8 грн. на 1 га сільськогосподарських угідь. Це більш як у 2 рази нижче ставок земельного податку, який входить до його складу.

Відтак, ФСП не забезпечує здійснення регулюючої та стимулюючої функцій податків. Особливо щодо підприємств індустріального типу (птахофабрик, закритого овочівництва тощо) та холдингових агроформувань. Для холдингів даний спецрежим оподаткування є привабливим інструментом формування «законних» схем ухилення від сплати значної частини податків. Закупівля сільгоспсировини по вищих ніж ринкові цінах є найбільш розповсюдженим явищем у підконтрольних холдингам агроформуваннях. Останнє має негативний вплив і на викривлення статистичної звітності щодо прибутковості сільськогосподарської діяльності.

Не менш проблемним є негативний вплив ФСП на рівень затребуваності облікової інформації в управлінні. Відсутність державних запитів та контролю за визначенням прибутку від сільськогосподарської діяльності не тільки спотворює фінансову та статистичну звітність, але, що більш важливіше, послаблює економічну роботу на підприємствах і, тим самим, підриває конкурентоздатність аграрної галузі. Недооцінка останнього фактору у процесі становлення ринкових інституцій в Україні протирічить засадам інституціональної теорії та шкодить національним інтересам» [6].

Міністерство доходів і зборів підготувало зміни до Податкового кодексу, що передбачають перегляд системи сплати фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) та ресурсних платежів. Чиновники пропонують ввести з 1 січня 2014 року новий механізм сплати екологічного податку та збору за спеціальне використання води - через податкових агентів, які "отримують рентний дохід від діяльності з природними ресурсами або діяльність яких продукує джерела впливу на природу. Сільгоспвиробники зараз платять фіксований податок, виходячи з нормативної грошової оцінки землі ще 1995 року. Тепер же норматив запропоновано індексувати, як це відбувається у разі сплати податку на землю. Тобто замість нинішніх платежів - у середньому 5,5 грн / га ріллі (грошова оцінка сільгоспугідь - 3674 грн / га) - доведеться платити 31 грн / га (на 1 січня 2013 року - 20,64 тис. грн). Це сумарно збільшить доходи держави на 1-1,3 млрд грн. [7].

Сучасний економічний і соціальний розвиток нації неможливий без впровадження інноваційних технологій виробництва та господарювання. АПК на сьогоднішній день одна з небагатьох галузей української економіки, що демонструє стабільне зростання та має потребу в інвестиціях і державній підтримці.

Не секрет, що економічний розвиток нашої країни потребує переходу до інноваційної моделі та значних інвестицій, які слід залучати і раціонально використовувати. З розвитком інноваційної діяльності в АПК пов'язують нарощування обсягів виробництва, вихід України на нові ринки, адаптацію підприємств до ринкового середовища. Само по собі впровадження науково-технічних інновацій, на думку експертів, призведе до оновлення основних фондів, підвищенню рівня технічного обладнання підприємств, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних сільгоспідприємств.

Україна проводить ринково-орієнтовану політику, намагається наблизитися до принципів нової спільної аграрної політики ЄС, направленої на розвиток сільських територій, охорону навколишнього середовища та безпеку продуктів харчування. Це у свою чергу, стане поштовхом до стимулювання розвитку сільського господарства в Україні, підвищення рівня життя сільського населення.

Ми маємо усі можливості для запровадження органічного землеробства, використовуючи досвід та правову базу ЄС. Основна ідея екологічно сільського господарства є господарювання в відповідності з природою. Сільськогосподарське підприємство сприймається як організм зі складовими людиною, твариною, рослиною, землею. За методикою екологічного сільського господарства переслідується мета досягти закритий кругообіг поживних речовин на підприємстві, за власних баз кормів та поживних речовин, зберегти родючість ґрунтів. Головні завдання спільної сільськогосподарської політики ЄС — забезпечити фермерам прийнятний рівень життя, а споживачам — якісні харчові продукти за справедливими цінами, зокрема шляхом організації спільного ринку сільгосппродукції та застосування принципів єдиних цін та

фінансової солідарності. Єдина політика забезпечує абсолютний пріоритет закупок с/г продукції у фермерів країн ЄС перед імпортом. В останні роки важливим напрямком цієї політики стало втримання перевиробництва с/г продукції та підтримка дрібних фермерів.

Заходи, які застосовуються при виробництві екологічної продукції:

- відмова від захисту рослин на базі хімічно-синтетичних засобів, вирощування більш стійких сортів у відповідній сівозміні, застосування корисних комах, птахів та інших організмів, механічна боротьба з бур'янами (зрубувати та прополювати);

- відмова від застосування мінеральних добрив, які швидко розщеплюються, застосування органічно зв'язаного азоту переважно у формі гною та компостів, сидеральне удобрення застосування натуральний засобів удобрення повільної дії;

- догляд за родючістю ґрунтів через чітке управління вмістом гумусу;

- різноманітна сівозміна з багатьма проміжними культурами;

- відмова від використання хімічно-синтетичних регуляторів росту;

- регламентована кількість худоби на одиницю площі;

- годівля тварин переважно кормами власного виробництва, обмежене придбання кормів;

- переважна відмова від антибіотиків.

Сільськогосподарські субсидії – найбільша видаткова стаття бюджету ЄС, що складає в ньому більше 40%. Відтепер фермерам будуть компенсувати тільки витрати, пов'язані з захистом навколишнього середовища, відтворення ґрунтів, покращення умов утримання тварин та виконанням стандартів харчової безпеки. Виплати будуть здійснюватися у формі одноразових виплат на основі виробничих результатів за попередній рік і можуть бути зменшені на 25% при недотриманні встановлених стандартів. Пряме субсидування буде скорочуватися щорічно на 3% протягом 7 років. Зекономлені кошти підуть на оздоровлення навколишнього середовища і соціальний розвиток села. Нова спільна сільськогосподарська політика (*Common Agricultural Policy*, CAP)

змусить фермерів самостійно реагувати на сигнали ринку, не розраховуючи більше на державу[8].

Висновки. Стрімкий розвиток агрохолдингів, запровадження ринку землі, поступове наближення аграрного сектору до вимог СОТ та ЕС потребує оперативного коригування державних програм, уточнень до спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу, що стимулюватимуть у першу чергу розвиток інфраструктури сільської місцевості, роблячи все можливе для того, щоб вона стала привабливою до життя і працевлаштування молоді. Наступним кроком у податковій політиці має бути застосування системи спеціального пільгового оподаткування лише для селоутворюючих та еколого-небезпечних органічних аграрних підприємств

Впровадження інноваційних досліджень сприятиме розвитку сільськогосподарських підприємств, зростанню продуктивності агроecosystem. Стрімкий розвиток агрохолдингів посилить конкуренцію на ринку оренди землі та збільшить розмір орендної плати, дозволить залучити значні інвестиції. Внаслідок запровадження нових технологій, використання кваліфікованих кадрів підвищиться конкурентоспроможність та збільшиться обсяг виробництва з одночасним покращенням якості продукції. Нова система організації селекційного процесу (зокрема проведення конкурсно-екологічних випробувань селекційного матеріалу) дасть можливість інтенсифікувати генетичні дослідження з метою виведення нових порід сільськогосподарських тварин та сортів рослин з наперед визначеними господарсько-корисними властивостями. Реалізація наукових розробок з удосконалення податкової, фінансово-кредитної політики, організаційних та економічних механізмів розвитку аграрного сектора економіки країни забезпечать збільшення його рентабельності і розширене відтворення галузі.

Література.

1.Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.tribunaprasi.com.ua/novinidnya/2655.html>

2. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2013/04/12/370641/>
3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку)/за ред.. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова.- К.: ННЦ ІАЕ, 2011.- 1008 с.
4. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top-100-latifundistov-ukrainy>
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 609 від 02.02.2012 року «Про створення державного земельного банку». Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/609-2012-%D0%BF>
6. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1215/92/>
7. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.unian.net/news/567540-agrariyam-gotovyat-uvelichenie-fiksirovannogo-naloga-pochti-v-shest-raz.html>
8. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.germany.agroua.net/content2.php?id_menu2=33&lang=ua

***Анотація.** Обґрунтовано: пріоритет аграрного сектору у загальнодержавній економічній політиці; першочергові інтереси сільськогосподарського виробника у ланці «виробництво – переробка – реалізація»; збереження національної економічної та продовольчої незалежності з одночасним налагодженням зовнішніх ринків збуту у відповідності до економічних вимог країн-партнерів. Визначені необхідні заходи підвищення ефективності земельної реформи, оптимізації контролю за доходами та податками, покращення інвестиційної і фінансової привабливості АПК. Стрімкий розвиток агрохолдингів, запровадження ринку землі, поступове наближення аграрного сектору до вимог СОТ та ЕС потребує оперативного коригування державних програм, уточнень до спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу, що стимулюватимуть у першу чергу розвиток інфраструктури сільської місцевості, роблячи все можливе для того, щоб вона стала привабливою до життя і працевлаштування молоді. Впровадження інноваційних досліджень сприятиме розвитку сільськогосподарських підприємств, зростанню продуктивності агроєкосистем. Розвиток агрохолдингів, запровадження ринку землі, поступове наближення аграрного сектору до вимог СОТ та ЕС потребує оперативного коригування державних програм, уточнень до спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу, що стимулюватимуть у першу чергу розвиток інфраструктури сільської місцевості, роблячи все можливе для того, щоб вона стала привабливою до життя і працевлаштування молоді. Впровадження інноваційних досліджень сприятиме розвитку сільськогосподарських підприємств, зростанню продуктивності агроєкосистем. Посилення впливу агрохолдингів на агропромисловий комплекс активізує ринок оренди землі та збільшить розмір орендної плати, дозволить залучити значні інвестиції за умов раціонального державного регулювання. Внаслідок запровадження нових технологій,*

використання кваліфікованих кадрів підвищиться конкурентоспроможність та збільшиться обсяг виробництва з одночасним покращенням якості продукції.

Ключові слова: аграрна політика, доходи, податки, аграрний бізнес, агрохолдинги, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, ефективність інновацій, органічне землеробство.

Summary: Grounded: the priority of the agricultural sector in the national economic policy, primary agricultural producer interests at the link "production - processing - implementation", maintaining national economic independence and food while debugging foreign markets in accordance with the economic requirements of the partner countries. Determined necessary measures to improve the efficiency of land reform, optimization and control of income taxes, improving investment and financial attractiveness of agriculture. Development of agricultural holdings, the land market, the gradual approach of the agricultural sector in the WTO and the EU requires surgical correction of government programs, adjustments to special tax regimes agricultural business that primarily stimulate the development of rural infrastructure, doing everything possible to make it attractive to life and youth employment. Innovative research will contribute to the development of farms increased productivity of agroecosystems. Strengthening the impact of agricultural holdings in the agricultural sector intensify land rental market and increase the amount of rent, will attract significant investments in terms of rational regulation. Due to the introduction of new technologies, the use of qualified personnel increase competitiveness and increase production while improving product quality.

Keywords: Agricultural Policy, income, taxes, agrarian business, agricultural holdings, innovation activity, competitiveness, efficiency of innovations, organic farming.

УДК 339.13:631.52 (477)

Захарчук О.В., доктор економічних наук,
заступник директора ННЦ „Інститут аграрної економіки”

НАСІННЯ І САДИВНИЙ МАТЕРІАЛ ЯК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ТОВАР В УКРАЇНІ

Анотація. У статті висвітлено аналіз сучасного стану та перспективи розвитку насінництва в Україні. Намічено шляхи для прискорення розвитку організації ринку насінництва. Наведено рекомендовані розміри роялті при розмноженні основних польових сільськогосподарських рослин за категоріями їх насіння.

Ключові слова: насіння і садивний матеріал, інтелектуальна власність, роялті, оцінка вартості сорту рослин.

Постановка проблеми. Враховуючи значну увагу до проблем формування та розвитку ринку насінництва, історію формування системи державного випробування сортів рослин в Україні, стрімкий розвиток селекції та генетики у ХІХ-ХХІ ст., все ж до кінця залишаються не вивченими роль та місце насінництва, як об'єкта інтелектуальної власності, державної підтримки